

38WG7) que deuen designar cingles submarins, com dels que els val. designen per *barbades*; però ni suposant-hi una alteració deguda al mossàrab, no sembla defensable la idea que allò pugui sortir d'això. Més seriós sembla imaginar que es tracti de l'àr. vg. *báida* 'blanca', tenint en compte que a Deïà m'ho definiren com de color blanc, i que *AlcM* ho caracteritza com a indrets «arenosos» o «clapats d'arena». Però també això és poc convincent; i crec que ho descarta el fet que també pot ser masc. *un vaire*, que a Alcúdia ho defineixen a *AlcM* com a part del fons de la mar; si bé a Deïà m'explicaven *um váirə* com 'un redol blanc que els corrents fan veure en un paratge de la mar' (1964).

A Ciutadella segons Moll (Miscell. Alcover) *vaira* es diu d'una franja inferior del vestit que ha quedat amb «brutor», pel terreny que s'ha trepitjat; però no sap veure que això passa en terrenys argilosos i per tant deu ser una brutor blanquinosa.

«Folradures de perfils e (o?) *rebeigs* de *vays* o de *revays* o d'altres pells de menor valor», en unes lleis sumptuàries de Mall., de 1384 (que *AlcM* s. v. *vair* cita així de *BSAL* II, 191; *DAG.*, s. v. *revays* i *rebric* en la forma *rebrigs*), sembla resultar d'encreuaments de *vairs/vers* amb *barrei(g)s*, més aviat que d'un *rebric* derivat de *abric*. «Les voltes e-ls entechaments, e-ls *vayriols* qui subtilment eren obrats de mantes guises» en Gui. Torrella (*DAG.*). «E sovent là preicave en part *vayrós*, e molts bategaven-se» (Destrucció de Jerusalem, ms. S. xv, *CoDoACA* XII, 22): segurament mal llegit (*en partuayros*) o corromput; potser una frase deixada en b. ll.: *in portuarius* 'a la gent dels ports'? Val a dir que només *portuensis* i *portorius* són llatins.

Desvariar en l'origen degué ser un simple intensiu de *variar*, a la manera de *desgastar*, *desonir* (HAUNJAN), *dessecar*, *desermar*, *desvagat*, o el popular *desoblidar-se*. Amb aquest caràcter el veiem en Lluïl: «--- per *desvariació* de lenguatges --- per la qual guerra e lenguatges se *desvariaven* en creences o en sectes, los uns contra los altres» (*Blanq.*, *NCL.* II, 243.7, 243.26 = ed. 1914, 364). Després passà a designar l'expressió de coses embullades i pertorbades que diu el malalt o el forassenyat, que és el sentit en què el registren els diccionaris, des del Busa-N. 1507: «*desvariar*: delirare ---» i el *DTO.* 1647 («delirare, desipere, insanire»).

Canvi semàntic que li és comú amb l'antic *variejar*: «què *varieges* en tes paraules? sacrificia als déus e pausa les tues arts», *VidesR.*, 168v1 (= «quid *variarius* permulta? jam nunc sacrificia et magicam artem depone» 491.25); «Senyor, no vullés guardar als meus grans defalts, car ab la passió que tinc, lo meu pobre enteniment *varieja*, mas plàcia't perdonar-me los meus grans pecats», JoMartorell (Ag. III, 248); avui encara ross. (Grandó, *MiscFabra*), i el Maestr.; en gran part del domini en què s'usa és *desvariar* (menys corrent que aquell en el Maestr.: GaGirona), i és encara la forma que resta en ús en gran part de la Muntanya catalana, fins al cim del Pall. (pres. 3 *dezbarie*, Farrera, inf. *dezbarià* a tot Cardós i Vall Ferrera, 1932-1934).

Forma comuna amb el cast., on a l'E. Mj. és 'variar' [mj. S. XIII] i *desvariado* («en libros de falconeria vi escrito muchas cosas *desvariadas* et dubbosas en rrezón del falcón que non quiere mudar», S. XIV, en la trad. del *Libro de Falcoaria* de Pero Menino, *RFE* XXIII, 265, 33, on ja arriba a 'desenraonat'); i en el sentit modern, des del S. XV, també *desvariar* verb, en el S. XVII (Barahona de Soto, *Lágrimas de Angélica*, foli 205v°, ed. RdzMarín, p. 391); i amb l'oc., on antigament *desvariar* només era «diversifier, changer» (*PDPF*), però avui *desvarià* és «égaré, rongé de dépit»: «per lou despié que lou rousgo / *desvarià*, lo fier Roudrigo, / en maudisènt coume un pagà ---», *Nerto* VII, v. 2. «*Desvariati*: delirus; *desvariadament*: delire», Busa-N.

Fortament i antigament arrelat en cat., va crear des d'antic el típic i patètic derivat postverbal *desvari*, que és versemblant o almenys possible que fos la forma que voldria registrar el Busa-N. 1507, si bé s'hi veu imprès «*desvari*: delirium, deliratio». De primer designa més aviat la idea d'absurditat, aberració: «Que-ls sapients sostenen pobre stat, / y-ls ignorants, honra y prosperitat! / que per rahó té de ser lo contrari: / huy, més que may, vem que a la pobretat / doctrina sta sugeta, per *desvari*» S. XVI, Pere Serafi; «Felip, un ruc; / lo Comte-Duc, un fat; / lo Cardinal, sectari: / ¿no vos sembla un *desvari* / subjectar als catalans / un ruc, un fat, un sectari?», patriòtica soflama impresa com a pamflet en la guerra nacional de 1640 (*colle.* Bonsoms, n.º 6191). Avui és definitivament la idea de 'deliri, desvarieig', com es nota ja en l'*Orde Breu contra la pesta*, del manresà Bernat Mas (1650): «ab los matexos remeys que se acostuma de curar la vigllia, se cura lo *desvari*», f.º 96v°. Moll (*Vocab. Mall.*) diu que és literari, però poc popular a les Illes. Però és que realment tampoc no ho és gaire a Terra Ferma. I tanmateix ben viu.

Mot predilecte de Verdaguier. «Digué; y sols per no veure lo quadro funerari, / d'espatlles se mig-gira, y al terbol y trontolls, / rodant-li 'l seny en térbol, fantasiós, *desvari*, / se'n va, esvanida y sòpita, per terra, de genolls», *Atl.* VIII, 36c. Ja en el sumari: «Hesperis desde un cap de penya pren comiat de la terra que s'en entra, y cau en fantasiós *desvari*;» «S'estimba ab castells d'aygua l'eslavissada serra / y al cru espetec s'esquerda l'Atlàntida tremant / --- / L'hèroe esblaymat sospita que és tot allò un *desvari* / --- profana en lo santuari / ---», id. IV, 16a; «Atlants, ay de vosal-tres!, mes ay de vostre imperi!, / que, com lo sol, devalla de son mitjdia al mar: / açò que 'ls cels nos diuhen ab llengues de misteri, / malalta, en sos *desvaris*, la terra ho diu ben clar» III, 21d.

I amb bons testimonis en bella prosa. La idea de la Mort «--- la meua companya és l'espectre d'un somni --- Jo la veia amb plaer fatigar-se quan em seguia en els meus somnis de llibertat, i més d'un cop, al mig del meu *desvari*, encès pel foc d'una il·lusió messiànica, vaig veure-la embellir-se, tot de sobte, allargant-me un calze de redempció», Coromines (*Presons Imag.* IX, O. C., 873a25, Castell de Montjuïc, febrer 1897).